

Petras bilder

– konstböcker för barn

Lärohandledning

Innehåll

Bakgrund	3
Innehållet i verken	4
Kort om bokserien	5
Del ett "Flickan i blått"	7
Del två "Pojken med örnen"	9
Del tre "Klockan som rinner"	11
Skrivet om böckerna	13
Kort om författaren	14
Boktips	14

Bakgrund

Konst kan tyckas vara ett stort ämne. Och fortfarande är det många som tänker att konsten är konstig och svår att förstå. Det är trist. Konst är ett sätt för en människa att uttrycka sig, precis som i andra kulturformer. I en bok skildrar en författare en berättelse, en idé. Det gör skådespelare, dansare och konstnärer också.

Ibland omgärdas konst av en massa förutfattade meningar som att den som besöker en utställning måste bete sig på ett speciellt sätt. Gå tyst i salarna. Titta på verken med djupa veck i pannan. Och att det är viktigt att den som betraktar verken vet allt om konstnären, konstriktningen, materialet. Även det är trist.

Konstböckerna Petras bilder vill hjälpa till med att lära barn om konst. Serien vill ge barn självförtroende att ta till sig konst på ett otvunget och fritt sätt.

Serien vill säga till barn att det viktigaste är att du tittar. Svårare än så är det inte. Titta och säg högt vad du ser!

Vad finns mitt i bilden?

Vad är det som "hålls fram" i bilden?

Vad finns längre bak?

Vad är minst och vad är störst?

Vilka färger används? Varför just de? Hur känner du när du ser just de färgerna? Lugn? Arg? Glad? Ledsen?

Innehållet i verken

Det finns olika sätt att se på konst. Den som tittar kan intressera sig för färgen, formen, materialet, de konsthistoriska sammanhangen som exempelvis hur samhället såg ut när verket skapades. Intresse kan även läggas vid det psykologiska i verket som vilket inre tillstånd konstnären befann sig i när verket skapades eller det existentiella som närmar sig det som verket vill säga om att leva och att vara människa.

Alla sätt är bra, men de är inte nödvändiga. Det är heller inte så att betraktaren måste uttolka något ur ett verk. En målning, en skulptur, en installation kan vara spännande i sig att titta på. En linje eller en färg eller en sammansättning av material kan vara fascinerande att låta sig sugas in i!

I konståboken Petras bilder står konstverkens innehåll i centrum. Orsaken till det är grundtanken att syftet med ett verk är att gestalta och ge uttryck för något. Konstnären visar upp något för att denne har en vilja att kommunicera. Det är vidare vid verkets existentiella innehåll som intresse läggs. Detta därför att ett syfte med kultur över huvud taget är att ställa människor i förbindelse med varandra och ge varandra vägledning om hur det är att leva. Naturligtvis finns det olika sätt att se på kultur, det här är ett sätt.

Skolverkets kursplan för grundskolans bildundervisning anger sedan några år tillbaka att undervisningen har två syften:

1. "I undervisningen ska eleverna ges möjligheter att utveckla kunskaper om hur man framställer och presenterar egna bilder med olika metoder, material och uttrycksformer."

2. "Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur bildbudskap utformas i olika medier. Undervisningen ska också ge eleverna möjligheter att diskutera och kritiskt granska olika bildbudskap och bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om bilder i olika kulturer, både historiskt och i nutid."

Konstbäckerna vill bidra till att undervisningen lever upp till Skolverkets kursplan för bildämnet. De ger lärare verktyg att lära elever att analysera bilders innehåll.

Kort om bokserien

Serien består av tre delar. I berättelsen vävs åttaåriga Petras liv samman med en rad konstverk.

Petra är en vanlig flicka som går i en vanlig skola. Hon lär känna grannen Fredrika. De båda hjälper varandra på olika sätt, Petra går till brevlådan och bär blomkrukor till källaren och Fredrika lyssnar och stöttar Petra i hennes bekymmer med kompisar och ett småsyskon.

Serien följer konsthistorien kronologiskt, det vill säga den första delen tar upp den konst som vi i väst brukar beteckna som den första konsten – kyrkans konst. Det var en konst som beställdes av kyrkan av konstnärer och konsthantverkare för att i bilder berätta om den kristna livsynen.

Det skapades konst tidigare också, till exempel under antiken och förhistorisk tid, men den framställdes inte på det sätt som faller inom ramarna för en strikt definition av begreppet konst. Hur konst

ska definieras är en lång diskussion som inte kommer att tas upp här.

Den andra delen tar upp maktens konst, den konst som beställdes av kungar för att visa på deras makt. Delen kretsar kring kejsare Napoleon som nyttjades konsten för att visa på sin storhet.

Den tredje delen ägnas åt den moderna konsten som etablerades under 1900-talet. Upplysningen gav människan en tro på den egna förståelsen av världen och gjorde att konstnärer började skapa sådant som de själva såg och ville ge uttryck för.

Illustratör är Emily Ryan.

Del ett ”Flickan i blått”

Kort om handlingen:

Petra bor i ett höghus tillsammans med mamma, pappa och lillebror. En dag råkar en klasskompis illa ut men ingen vågar berätta vad som har hänt. Petra tar mod till sig efter att hon fått höra om sin granne Fredrikas hemlighet. En hemlighet som kommer fram när Fredrika berättar för Petra om flera hundra år gamla målningar.

Berättelsen kretsar kring verk som handlar om hur jungfru Maria bär Jesusbarnet. Att bära är också att se. För kristna är Maria hela världens moder och hon bär och ser hela mänskligheten, som är gestaltad som Jesusbarnet. I boken ”Flickan i blått” vill också Petra bli buren, samtidigt som hon hjälper till att bära sin kompis som slår sig när en i klassen lägger krokben.

I boken nämns verk som skildrar Maria sittandes med Jesus i sitt knä och Maria ståendes med Jesus på sin höft. Den första bilden som Petra möter är Bebudelsen av Fra Angelico. Verket Kristus i öknen av Ivan Kramskoj är också med för att berätta om hur svårt det kan vara ibland att leva.

Tips till läsningen!

Titta på fler kända verk som berättar om Jesus och Maria. (Bebådelsen med ängeln, Jesus i krubban, Jesu dop med duvan som symbol, Nattvarden, Jesus på korset, Korsnedtagning)

Vilka högtider förknippas vi bilderna med?

Vad säger bilderna om Jesu liv?

Gör en serie av konstbilderna som berättar om Jesu liv!

Prata om: vem "bär" du? Vem tar du extra mycket hand om?

⇒ Koppla gärna läsningen av del ett till religionskunskapen

Del två "Pojken med örnen"

Kort om handlingen:

Petra får inte vara med i stafettlaget. Inte heller får hon vara med sina bästisar. Petra är arg och ledsen och går till Fredrika men hemma hos henne blir Petra rädd. En man med vilda ögon gömmer sig i badrummet. När Fredrika förklarar vem han är förstår Petra vad hon måste göra för att få springa i stafetten.

Det är en målning av konstnären Jacques Louis David som föreställer Napoleon när han beger sig över Alperna med sina soldater och som grannen Fredrika har hängt i sitt badrum. Petra och Fredrika pratar om vad Napoleon ville säga om sig själv med målningen.

Tips till läsningen!

Titta på målningarna som nämns i boken:
"Napoleon vid Sankt Bernhard-passet",
Napoleons kröning och Napoleons vapen,
rikssymbolen med örnen och manteln.

Vad säger de om kejsaren Napoleon?

Notera i kröningen att Napoleon redan har en krans på sitt huvud! Den satte han själv dit, vad säger det om hur han såg på sig själv?

Leta fram andra bilder som berättar om en person, det kan vara allt från Drottning Christina till häst, till artister som Rihanna. Vad vill personerna berätta om sig själva genom att se ut just så i bilden?

Prata om och skapa: Vad skulle du vilja säga om dig själv i en bild?

⇒ Koppla gärna läsningen av del två till historieämnet

Del tre "Klockan som rinner"

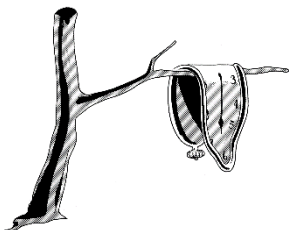
Kort om handlingen:

Petra kan inte spela fotboll, inte heller kan hon rita. Hon känner sig liten och dum när klasskompisarna ser hennes teckning, precis så liten som hon känner sig när hon är ensam hemma i mörkret.

Grannen Fredrika visar Petra ett berömt konstverk som får henne att inse att bilder kan se väldigt konstiga ut och att det är helt okej att känna sig liten.

Den moderna konsten kännetecknas av att konstnärer bryter med traditionen. I stället för att måla enligt gängse regler för till exempel rumslighet och innehåll, vill konstnärer uttrycka det som de själva ser och vill gestalta. Urbanisering, krig och nya tekniska uppfinningar som kameran påverkar också konstnärer och gör att konsten ser väldigt olika ut.

I del tre kretsar handlingen kring de tre verken "Staden" av Fernand Léger, "New York natt" av Georgia O'Keeffe och "Minnets envishet" av Salvador Dalí.

Tips till läsningen!

Vilka geometriska former ser du i "Staden"?

Vad tycker du att formerna föreställer?

Hur tycker du att stämningen är i de två olika städerna?

”Minnets envishet” är en väldigt känd målning. Vad ser du i bilden?

Vad tänker du när du tittar på bilden? Och vad är det för konstig varelse i bilden?

Testa den övning som Petra gör i boken, att låta tre färger avgöra vad som ska ritas!

Testa att rita en stad med hjälp av enbart geometriska former!

Leta reda på fler konstverk som berättar om staden!

⇒ Koppla gärna läsningen av del tre till matematiken och de geometriska formerna

Skrivet om böckerna

"Författaren lyckas verkligen skapa ett estetiskt intresse samtidigt som hon förmedlar ett konstnärligt språk".

"Det här är ett ambitiöst och lyckat projekt som på ett spännande sätt förmedlar konst till de yngre barnen."

Bibliotekstjänst

"Det är så att man önskar varje unge en Fredrika. Men i brist på det finns nu i alla fall böcker som med konkreta exempel svarar på den alltför vanliga frågan: Vad ska vi ha kultur till?"

Sundsvalls tidning

"Torhild Elisabet Sandberg är fena på att baxa in konsthistoriens portalverk i sin text, utan att framställningen börjar bågna."

Aftonbladet

Kort om författaren

Torhild Elisabet Sandberg är journalist och konstkritiker med en lång rad humanistiska ämnen i botten. Böckerna skrevs för att fylla ett tomrum i den svenska bokutgivningen. Det var när hon letade efter böcker om konst till sina barn som hon insåg att de behövde skrivas. Tack vare ett antal stipendier och bidrag från Längmanska kulturfonden, Statens kulturråd och Svenska kulturfonden har författaren publicerat böckerna på det egna förlaget Torhild förlag.

Boktips

Konstteori – en introduktion av Cynthia Freeland (Raster förlag, 2006)

Att tolka bilder. Bildtolkningens teori och praktik, redaktör Jan-Gunnar Sjölin (Studentlitteratur, 1998)

The Art Question av Nigel Warburton (Routledge, 2003)

”Konstböckerna vill bidra till att undervisningen lever upp till Skolverkets kursplan för bildämnet. De ger lärare verktyg att lära elever att analysera bilders innehåll.”

Torhild förlag